

Из историята на Съюза на химиците в България. Част 3[#]

Н. Найденов

Съюз на химиците в България, ул. „Г. Раковски“ 108, 1000 София
Факс: (02) 9875812, ел. поща: chem@fnts-bg.org

[#] Посвещава се на 80-годишнината от обединяването на химиците в Съюз на българските химици

Тринадесети редовен конгрес на Съюза на българските химици

18 и 19 юли 1937 г., София, медицинската аудитория на Университета

Конгресът се открива от подпредседателя на Управителния съвет Р. Матев. Със ставане на крака и „Бог да прости“ делегатите почитат паметта на починалия председател проф. д-р Ас. Златаров.

За председател на бюрото на конгреса е избран проф. П. Райков.

Конгресът изпраща следната поздравителна телеграма до Н.В. Царя: „Тринадесетия редовен конгрес на Съюза на българските химици счита за свой отечествен дълг да поднесе своите поздрави на Ваше Величество и Ви пожелае здраве, бодрост и дълголетие, да водите успешно съдбините на нашата скъпа родина за да може науката и техниката у нас да се издигнат на оная висота, която е необходимо условие за свободата, целостта и величието на България“.

Председател на конгреса е проф. П. Райков.

Избрани са комисии по пълномощията, отчета, бюджета, съюзния печат и разни въпроси.

През отчетния период дейността на Управителния съвет е насочена към решаването на въпроси, свързани с положението на химиците в митниците, назначаването на учителите по химия, службата на химиците в опитните станции, търговията с химикали и лекарства, контрола на хранителните продукти, приравняване правата на университетските химици с химиците, завършили технически училища, положението на химиците във войската, закупуване на съюзен дом – апартамент на ул. „Бенковски“ № 12а в София, международните връзки на Съюза, паметно траурно утро за проф. д-р Ас. Златаров, даренията от дружествата на химиците за съюзния дом.

В Съюза членуват 11 дружества с общо 274 членове, от които от София 171, Пловдив – 18, Варна – 24, Бургас – 11, Видин – 8, Враца – 6, Плевен – 7, Търново – 14, Шумен – 9, Русе – 17 и Ст. Загора – 6.

Отбелязана е дейността на дружествата на химиците в София, Варна, Пловдив, Видин, Ст. Загора, Бургас, Търново, Русе, Шумен и Плевен.

Участниците в конгреса поднасят цветя на гроба на проф. д-р Ас. Златаров.

Конгресът е поздравен с телеграми от дружеството на химиците в Русе и студентите химици.

Изнесени са следните реферати:

- „Метод и схема в учебния процес по химия“ и „Програмата по химия в нашето основно и средно образование“ от Кр. Илиев;

- „Мястото на химика във въздушно-химичната отбрана на населението“ от д-р З. Ганов.

Списанието „Химия и индустрия“ се издава в 1200 екземпляра и има 673 абонати, от които 186 ученици и студенти, а 15 се изпращат безплатно.

За избор на ръководни органи са предложени две листи, гласувано е с 38 бюлетини. Избрани са следните лица: управителен съвет – председател проф. Захари Караогланов (38), подпредседател Радослав Матев (22), секретар Георги Радев (22), касиер Б. Дучевски (22), редактор В. Огнянов (22), членове Ив. Плошак (22), Н. Пенев (22) и запасни Ст. Матеев (22) и Анг. Стоименов (22); контролна комисия – Кр. Илиев (22), Н. Токлуджанов (22) и Н. Пенчев (22); редакционен комитет – Кр. Кулелиев (38), Т. Райкова-Ковачева (22), д-р З. Ганов (22) и д-р Д. Мирев (22).

Приети са следните резолюции:

- По отчета на Управителния съвет, в която се препоръчва: „Най-после и самите членове на съюза не трябва да се подават на настъпилата апатия в нашия обществен живот, което е признак на упадък във всички болни, преходни времена. Химикът, уверен в своите знания, използващ авторитета, компетентността и връзките си, трябва да се стреми сам да се наложи при всички случаи, където е необходимо, а не да чака да бъде извикван по силата на закони и наредби. По този начин благодарение на своите лични качества той ще бъде повече ценен и тачен“;

- По редактирането на съюзното списание „Химия и индустрия“, в която се препоръчва „в списанието да се печатат и чисто научни приноси, авторите на които вместо хонорар да ползват по 50 безплатни отпечатъци“ и „да се подсилват отделите със съестно-химически и химико-педагогически статии, както и със статии из практическата дейност на химиците: митници, хигиенни и технически лаборатории, опитни станции и пр.“;

- По рефератите на д-р З. Ганов за „Въздушно-химичната отбрана на населението и участието на химика в

нея“ и на Кр. Илиев. върху „Метода на обучението по химия и мястото, което химията заема в програмите в нашите училища“.

(„Химия и индустрия“, год. XVI, бр. 1, септември 1937 г., стр. 47–80)

Четиринадесети редовен конгрес на Съюза на българските химици

17–19 юли 1938 г., София, медицинската аудитория на Университета

Открит е от председателя на Управителния съвет проф. З. Караогланов. В уводното си слово отбелязва, че целта на Съюза е „да се грижи за правилното развитие на химичните науки и практика в България“; „да защитава моралните и материалните интереси на своите членове“.

В България са подценени знанията и възможностите на химиците. Те нямат право да търгуват с химикали, тъй като това право е дадено на аптекари, дрогеристи и търговци, лишени са от правото да ръководят химически предприятия, а правото за контрола на хранителните продукти е дадено на агрономи, ветеринари и лекари. Спира се и на някои организационни въпроси за включването на по-голям брой на химици в състава на Съюза и за преодоляването на противоречията между химиците и инженер-химиците, членуващи в БИАД.

За председател на конгреса е избран проф. Пенчо Райков. От конгреса е изпратена телеграма до цар Борис III, с която го уверяват, че химиците „ще продължават да работят за процъфтяването на химическата наука и практика в България за благо на българския народ“. До конгреса са изпратени поздравителни телеграми от министрите на търговията Никифоров, на вътрешните работи – Николаев, и на народната просвета, прочетена от главния инспектор Рашков, от химическото дружество на Югославското кралство – Коста Тодорович, от дружеството на химиците в Русе, от студентското химическо дружество със секретар Бойнова, от Всебългарския съюз „Отец Паисий“ и др.

Заслужава да се отбележи писмото на дългогодишния активен член на Съюза и учител по химия Иван Томов от Пловдив, който призовава към „солидарност и единение“ и прави дарение на всичките си учебници за 3, 4, 5, 6, 7 и 8 класове, които се намират на склад, и от продажбата на които ще се получат 140 000 лв., и правата си за собственост на същите, с което ще се осигуряват годишни приходи от 80 000 лв. Той подарява и застроено място от 360 м² в София на ул. „Янтра“ № 22, на което да се построи съюзна сграда. С доходите от даренията се образува фонд, който да послужи за създаване на „Подвижна библиотека“, „Ученическа библиотека“, „Награди за подпомагане на студенти химици“, „Подпомагане на химици-членове на Съюза“ и „Хоноруване статии“. Конгресът го избира за „почетен и благодетелен член“.

След откриването на конгреса е осветен с молебен съюзният дом – апартамент на ул. „Бенковски“ № 12а.

Отчетният доклад за дейността на Съюза през 1937–1938 г. е прочетен от Васил Огнянов. Основно място в него заемат въпроси, поставяни пред Министерството на просветата: за часовете по химия в гимназиите, за реалното и класическото образование, за даване часове по химия на нехимици, за инспектората по химия, за опреснителни курсове на учителите химици, за конкурсните изпити на учителите и др., а така също и пред други ведомства като: Дирекцията на народното здраве, Противовъздушната и химическата защита, млечната централа, митниците и др.

Организационното състояние на Съюза е следното:

Дружество	1936–1937		1937–1938	
	членове	отчетени	членове	отчетени
София	160+11	83	186+10	141
Пловдив	19	14	17	14
Варна	24	16	23	17
Бургас	11	11	13	12
Видин	8	8	9	8
Враца	6	6	7	7
Плевен	7	7	10	10
Търново	14	8	13	9
Шумен	9	9	11	11
Русе	17	17	26	26
Ст. Загора	6	6	8	6
Перник	–	–	7	6
Дупница	–	–	7	6
Казанлък	–	–	15	15
Габрово	–	–	11	–
Упр. съвет	–	–	16	6
Всичко	280+11	185	377+10	294

Съюзното списание „Химия и индустрия“ се печата в 1200 екземпляра, а броят на абонатите в края на годината е 942, от които 588 са редовни и 300 ученически.

По обем и съдържание статиите са разпределени, както следва:

Съдържание на печатаните материали	Брой	Страници
научно	15	163
индустриално-стопанско	18	152
професионално	8	88
педагогическо	7	31
научно-популярно	4	28
по противовъздушна и химическа отбрана	5	23
биографии	5	30
научни и други сведения	15	31
аналитични бележки	8	31
книжнина	–	8

На конгреса са изнесени реферати от:

- инж. хим. Йордан Чолаков – „Съществуват ли условия за създаване на целулозна индустрия в България“;
- инж. хим. Петко Николински – „Химията в каучуковата индустрия“;
- Иван Михайлов – „Родно гориво“;
- Ст. Стефанов – „Модерни схващания за тривалентния въглероден атом като заместник на класическия четривалентен атом“.

Конгресът приема следните резолюции:

- По отчета на Управителния съвет;
- По редактирането на съюзното списание „Химия и индустрия“;
- По апела „Химия и индустрия“;
- По реферата „Родно гориво“;
- По реферата „Химията в каучуковата индустрия“;
- По програмата „Химията в средните училища“.

Конгресът избира управителен съвет: председател – проф. З. Караогланов (58 гласа), подпредседател – Радослав Матов (34 гласа), секретар – Христо Хинков (55 гласа), касиер – Борис Дучевски (34 гласа), редактор – Васил Огнянов (36 гласа), членове – Кръстю Илиев (33 гласа), Николай Пенев (32 гласа); контролна комисия: Кръстю Кулелиев (34 гласа), Никола Пенчев (34 гласа), Богдана Бончева (34 гласа); редакционен комитет: Теодора Райкова Ковачева (34 гласа), Иван Михайлов (59 гласа), Йордан Чолаков (59 гласа), Кирил Анчев (26 гласа); запасни – Олга Чолакова (34 гласа), Цветан Стайков (34 гласа).

(„Химия и индустрия“, год. XVII, бр. 1, септември 1938 г., стр. 38–48)

Петнадесети редовен конгрес на Съюза на българските химици

16–18 юли 1939 г., София, салон на кино „Славянска беседа“

Конгресът е открит от председателя на Управителния съвет проф. З. Караогланов. В приветствената си реч той отбелязва следното: „Животът все повече изтласква на първа линия една наука, която се оказва от съществено значение както за изграждане на един правилен и пълен мироглед, така и за стопанското развитие и военната мощ на народите. Тази наука се нарича химия“. „Държавите, в които тази наука е преуспявала в миналото, правят всичко възможно за нейното преуспяване и в съвременния живот“. Дава за пример нейното развитие в Германия, Италия и Русия. Прави печалната констатация, че развитието на приложната химия в България не е вървяло в такт с нуждите и изискванията на времето и че „фатална грешка правят онези, които твърдят, че нашето стопанско развитие трябва да спре изключително на този етап на развитие – земеделското производство“. Пощава и недостатъците на законодателството, което ограничава използване възможностите на българския химик. „Достоинството ни като културен народ, който трябва да тачи политическата и стопанската си свобода, налага да строим всичко, което води до засилване участието на приложната химия в нашия стопански живот. Защото в противен случай нас ни заплашва съдбата на колония.“

Отделя особено внимание за отношенията между Съюза на българските химици и Дружеството на инженер-химиците към СБИА и възможностите да се обединят за съвместна дейност.

В дневния ред на конгреса са включени организационни и научно-приложни въпроси.

Организационните въпроси се налагат от новите изисквания и нужди на живота Съюзът да се пригоди към големите задачи, които има да решава.

Прочетени са следните реферати:

- „Витамини и хормони“ от Б. Дучевски;
- „Причини, условия и перспективи за създаване на нови индустриални производства у нас“ от З. Ганов;
- „Химия на земята“ от д-р Ас. Азманов;
- „Положението на химика в индустрията“ от д-р Г. Пожарлиев;
- „Химия и растителна защита“ от Ив. Михайлов.

Конгресът избира следните ръководни органи: управителен съвет – председател проф. Ив. Странски, подпредседател инж. Ив. Парлапанов, секретар Д. Мирев, касиер А. Стоименов; редакционен комитет – главен редактор проф. Ив. Трифонов, членове Е. Бончев, Г. Вазов.

(„Химия и индустрия“, год. XVIII, кн. 1, септември 1939 г., стр. 2–10)

Преговори между представители на Съюза на българските химици и Дружеството на инженер-химиците

Представители на Съюза на българските химици – проф. З. Караогланов, председател, Хр. Хинков, секретар, и други членове на Управителния съвет, и на Дружеството на инженер-химиците – инж. д-р Ас. Иванов, председател, инж. Л. Стоименов, секретар, Б. Гъбев и Хр. Бояджиев, са провели 6 съвместни заседания с цел да търсят възможности за сближаване на двете организации и да обединят своята дейност.

Необходимостта от обединяване усилията на химиците и инженер-химиците в България срещу редица аномалии, съществуващи в стопанския и обществения живот.

През 1939 г. броят на инженер-химиците в България е 256, а през текущата учебна година са следвали индустриална химия в различни страни 108 души.

Недостатъчни са учителите по химия в България. Не достигат 50-60 души и преподаването по химия се възлага на нехимици, а на инженер-химиците не се позволява да стават учители. Съществуват много несъответствия в химическата практика, които се дължат на приетите закони като контролът на хранителните продукти е иззет от химиците и възложен на ветеринарите.

Правят се ограничения за химиците при производството на химикали и химико-фармацевтични препарати и не се разрешава вносът и търговията с такива продукти.

Университетските химици не се допускат до техническото ръководство на индустриалните предприятия, а в химически предприятия се допускат за ръководители машинни и електроинженери.

Противовъздушната и химическата защита на населе-

нието използва подготовката на много специалисти, но не и на химиците.

В резултат на преговорите се стига до извода, че „двете организации ще съумеят да разчистят причините, които са ги разединявали досега, ще се обединят за координирана дейност из всички въпроси на нашата химическа практика, ще образуват един мощен химически съюз и ще заработят със задружни усилия за извоюване на българския химик такова положение и роля в нашия стопански и културен живот, какъвто химиците от много други държави с право и достойнство са извоювали“.

(„Химия и индустрия“, год. XVIII, кн. 1, септември 1939 г., стр. 16–22)

Шестнадесети редовен конгрес на Съюза на българските химици

29.09.–1.10.1940 г., София, медицинската аудитория на Университета

Конгресът е открит от председателя на Управителния съвет проф. Ив. Странски, който пожелава на кандидатите единение, творческа и ползотворна работа за благо на българския химик и българската химия.

Конгресът почита паметта на основателя на преподаването по химия в университета, основател на първото българско химическо дружество и родоначалник на Съюза на българските химици – проф. д-р Пенчо Райков, починал през м. юни 1940 г.

За председател на бюрото на конгреса е избран инж. Л. Йоцов. Избрани са и комисии по отчета на управителния съвет, пълномощията, бюджета, ревизията на касата, съюзното списание, информацията и резолюциите.

Конгресът е поздравен от името на: Съюза на германските химици, министъра на войната, Инженерно-архитектната камара, техниците със средно образование, Софийското дружество за противовъздушна отбрана, Съюза на българските инженери и архитекти, Дирекцията за народно здраве, кмета на София, Дружеството на лесовъдите и Софийската търговска индустриална камара и са прочетени телеграмите на министрите на финансите, търговията, железниците и на Общия съюз на българските индустриалци.

Конгресът е изпратил телеграма до Н. В. Царя, министър-председателя и министър на народната просвета и до министрите на вътрешните работи, финансите, благоустройството, търговията, земеделието, железниците и войната.

Прочетени са следните реферати и научни съобщения:

- „Метална керамика“ от проф. Ив. Трифонов;
- „По въпроса за хляба“ от д-р Ив. Попов;
- „Обучението и възпитанието в германските горни училища“ от Г. Кандиларов.

През отчетния период в съюза се членували 15 дружества с общо 312 членове, от които от Бургас 10, Варна 24, Видин 6, Враца 7, Габрово 10, Дупница 6, Казанлък

16, Перник 6, Плевен 10, Пловдив 17, Русе 26, София 220, Стара Загора 11, Търново 11 и Шумен 11.

През годината Управителният съвет е имал 35 заседания, на които са разглеждани текущи въпроси по създаването на млечна централа в София, назначаването на учители по химия, нецелесъобразното използване компетентността на химиците в митниците, по правилното използване на химиците в армията, увеличението на заплатите и броя на химиците в Дирекцията за народно здраве, участието на университетските химици в техническото ръководство на индустриалните предприятия, изравняване заплатите на химиците в земеделските опитни станции и в лабораториите, подведомствени на Дирекцията за народно здраве с тия на съответния ранг висшисти, заемани други служби, и на химици от други ведомства, абониране за чуждестранни списания при изгодни условия, организиране на съюзна библиотека, поддръжане на картотеката, архива на счетоводството и документацията на съюза и др.

Съюзното списание „Химия и индустрия“ се издава в 1200 екземпляра, има 1121 абоната, от които ученици и студенти 336.

Управителният съвет е поддържал връзка с Белградското химическо дружество, Съюза по индустриална химия във Франция, Съюза на немските химици, Германското химическо дружество и др.

На конгреса са изнесени и 6 научни доклади от германски участници от Дармщадт, Бон, Хайделберг, Лудвигсхафен и Берлин.

За избор на ръководни органи са гласували с две листи 82 делегати и са избрани следните лица: управителен съвет – председател Р. Матов, подпредседател инж. Б. Дучевски, секретар Г. Кандиларов, касиер Ц. Стефанов, редактор инж. Й. Чолаков, членове – инж. Г. Рашев, инж. Ив. Парлапанов и запасни Л. Кърджиев, Хр. Начев; контролна комисия – председател Христо Хинков, членове инж. Ас. Азманов, Б. Бончева и запасни Н. Каракунева, Ж. Антонов; членове на редакционния комитет – д-р З. Ганов, Ив. Михайлов, Б. Илиева и д-р Н. Николов.

Конгресът е приел резолюции по отчетите на управителните тела и по съюзното списание.

(„Химия и индустрия“, год. XIX, кн. 1, септември 1940 г., стр. 58–89)

Годишно събрание на Софийското химическо дружество

„В две заседания на 1 и 9.ІІ.1940 г. при повишен интерес и небивало до сега стечение на дружествени членове, софийското химическо дружество има своето годишно събрание, на което избра ново управително тяло (настоятелство и контролна комисия). В заседанието на 1.ІІ. (гласували 131 членове) за председател и подпредседател на дружеството се получи разногласие, вследствие на което гласуването за тях се повтори на 9.ІІ при участието на още по-голям брой гласове (141 души).

Избрани бяха: настоятелство – председател проф. Захари Караогланов (78), подпредседател Стоян Георгиев (141), секретар д-р инж. Ростислав Каишев (66) и касиер д-р Пенко Петков (75); контролна комисия – Иван Гълъбов (65) и Боян Бончев (66)⁴.

(„Химия и индустрия“, год. XVIII, кн. 6, февруари 1940 г., стр. 295)

Отчет на Управителния съвет на Съюза на българските химици за 1940/1941 съюзна година

Пред 1940/1941 г. Съюзът на българските химици работи при трудни военновременни условия. Четири души от Управителния съвет - подпредседателят, секретарят и касиерът, а след това и председателят са мобилизирани.

Направени са постъпки пред министерството на вътрешните работи и народното здраве да се разреши провеждането на редовния конгрес, но е получен отговор, че не се разрешават никакви конгреси. Въпреки това Съюзът продължава своята дейност и се отчита пред членовете си.

През отчетната година са проведени срещи на асистентите и професорите с представители на лабораторните химици и с дружеството на инженер-химиците.

Правени са постъпки пред министерството на земеделието и държавните имоти, в резултат на което са открити 5 нови длъжности за химици по почвите, тютюна и растителната защита.

- За откриване на нова длъжност за химик и един стажант химик при лабораторията на Софийската търговско индустриална камара;
- Пред министъра на вътрешните работи и народното здраве за откриване на лаборатории в Добруджа, Македония и Беломорието;
- Намаляване годините за пенсия на лабораторните химици;
- Пред министерството на просветата за назначаване на главен инспектор по химия и на доцент по земеделска химия;
- Пред министерството на войната да се дават подходящи длъжности на мобилизираните химици;
- Уреждане на стипендии за обучение на съюзни членове в Германия;
- Възстановяване мястото на управителя на общинската химическа лаборатория.

Отбелязват се трудностите по отчитането на членския внос – от 14 дружества не са отчетени 5, а останалите са частично отчетени. и от 375 членове на съюза напълно отчетени са 120.

(„Химия и индустрия“, год. XX, кн. 3–4, септември-октомври 1941 г., стр. 174–180)

Редакционният комитет на списанието „Химия и индустрия“ в състав Й. Чолаков, Н. Пенчев, Б. Илиев, Ив. Михалов и Н. Николов отчитат, че през 1940/41 г. – XIX годишнина от началото на издаването, списанието се

печати в 1300 екземпляра и има 1218 абонати, като за 1941 г. са намалели на 1098. Направени са известни изменения в съдържанието на списанието. Отделя се повече място на статиите с общ характер по химико-технологични и народостопански проблеми. Списанието не трябва да бъде само строго научно и професионално. Почти половината от читателите на списанието са ученици и студенти. Поради тази причина се предвижда да бъде увеличен делът на статиите с научно-популярен характер, научно-техническите съобщения, историята на химията и др.

Отбелязва се, че списанието трябва да служи не само на химията, но и на индустрията. В него трябва да се отразява повече съюзният и професионалният живот. Препоръчва се на секретарите на дружествата да изпращат за публикуване повече информации и съкратени извадки от протоколите.

(„Химия и индустрия“, год. XX, кн. 6, февруари 1942 г., стр. 287–290)

Седемнадесети редовен конгрес на Съюза на българските химици

19 и 20 юли 1942 г., София, медицинската аудитория на Университета

На конгреса се отчитат съюзните 1940/41 и 1941/42 г. През 1941 г. не е свикван конгрес, тъй като с постановление № 31 от 1.VIII.1941 г. Министерският съвет е разрешил на ръководните тела и поделенията им, заедно с проверителните съвети, да упражняват правата на общите събрания, дадени им по закона за професионалните организации. Въпреки че е чисто културно-просветна организация, Съюзът на българските химици се подчинява на това министерско постановление и ръководните органи на съюза продължават своята дейност с една година.

Конгресът се открива от председателя на Управителния съвет Ив. Матов. За председател на бюрото е избран проф. З. Караогланов.

В отчета се отбелязва неспокойното военно време, многократните и продължителни мобилизации на председателя, секретаря, касиера и други членове на ръководните органи на Съюза, с което е нарушена нормалната работа.

Положени са усилия за основаване на дружество в новоосвободените земи, но е основано само едно дружество в Скопие с 10 члена.

През отчетния период дейността на Управителния съвет е била да се грижи за защита на професионалните интереси на членовете си, за издигане материалното положение на Съюза и засилване участието на химиците в стопанския живот на страната.

Броят на химиците в България е около 800, а членовете на Съюза по дружества и общо през последните години е следният:

На конгреса са прочетени следните реферати:

Дружество	1939–1940		1940–1941		1941–1942	
	редовни	нередовни	редовни	нередовни	редовни	нередовни
Бургас	8	2	6	–	9	–
Варна	16	8	15	–	18	–
Видин	5	1	5	–	5	1
Враца	7	–	5	2	6	1
Габрово	4	6	12	–	6	–
Дупница	6	–	7	–	6	–
Казанлък	16	–	13	–	15	–
Пловдив	16	1	16	–	14	6
Плевен	10	–	10	–	12	–
Перник	6	–	6	–	5	–
Русе	26	–	23	–	20	–
Стара Загора	11	–	6	–	12	–
Скопие	–	–	–	–	10	–
София	175	45	157	80	141	63
В.Търново	–	11	6	–	9	–
Шумен	11	–	12	–	9	–
Всичко	317	74	297	82	295	71

- „Значението на българската индустрия в мирно и военно време и възможностите за задоволяването и със суровини и материали“ от З. Ганов;
- „Строеж на реално-кристалните системи“ от проф. Д. Баларев.

Освен това са изнесени научни доклади и съобщения от скопския делегат Илия Цонев и доклади по законопроектите за народното просвещение и за занаятите и за положението на лабораторните химици.

За избирането на ръководни органи са гласували 60 делегати. Избрани са:

Управителен съвет: председател Радослав Матев (59), подпредседател Борис Дучевски (59), секретар Кирил Анчев (55), касиер Цонко Стефанов (60), редактор Йордан Чолаков (59), членове Лука Йоцов (53) и Стефан Матеев (59) и запасни Илчо Христов (59) и Над. Каракунева (60);

Контролна комисия: Христо Хинков (54), Богдана Бончева (60) и Никифор Бабачев (60) със запасни Жейно Антонов (60) и Иван Найденов (60);

Редакционен комитет: Бистра Илиева (60), Иван Михайлов (60), Петко Николински (60) и Стефан Стефанов (60).

(„Химия и индустрия“, год. XX, кн. 10, юни 1942 г., стр. 433–434; год. XXI, кн. 5, януари 1943 г., стр. 158–160); год. XXI, кн. 6, февруари 1943 г., прилож. стр. 1–16)

Осемнадесети редовен конгрес на Съюза на българските химици

юли 1943 г., София

Списание „Химия и индустрия“ в год. XXI, кн. 9 от м. май 1943 г., стр. 285, съобщава, че министерството на вътрешните работи и народното здраве разрешава на Съюза на българските химици да свика своя XVIII редовен конгрес, като датата и дневния ред ще бъдат дадени в следващия брой, но в него няма информация за конгреса.

В год. XXII, кн. 1 от септември 1943 г., стр. 30 и 31, е поместен текстът на следната телеграма, отправена от конгреса до Н. В. цар Борис III:

„XVIII редовен конгрес на Съюза на българските химици счита за свой върховен дълг да поднесе на Ваше Величество дълбоката си почит и да Ви пожелае здраве и дългоденствие за успешно водене съдбините на обединена и велика България. Конгресът се осмелява да Ви увери, че българският химик ще продължи да работи за процъфтяването на химическата наука и практика в България за благо на обединения български народ. Председател на конгреса: проф. Д. Иванов“.

На отправената телеграма е получен следният отговор:

„Проф. Д. Иванов – Председателя на конгреса на Съюза на българските химици. Вам и на българските химици благодаря сърдечно за приветствията от съюзния Ви конгрес. На всички Ви изпращам Моя искрен поздрав, като Ви пожелавам ползотворна дейност за процъфтяването на химичната наука и практика в България. Царят.“

В следващия брой на сп. „Химия и индустрия“, год. XXII, кн. 2., октомври 1943 г., се съобщава, че по предложение на тогавашния министър на земеделието и държавните имоти инж. Хр. Петров е наградил инж. Борис Дучевски – председател на Съюза на българските химици, за неговото неуморна 17-годишна дейност по въвеждането на изкуствените торове в нашето земеделие, с орден „За гражданска заслуга – IV степен“. Грамотата, която съпътства наградата, има следният текст:

„№ 3763, Ний Борис III, с Божия милост и народна воля Цар на Българите, в знак на нашето особено благоволение, награждаваме г-н инж. Борис Дучевски, главен представител на германския азотен синдикат за България с офицерския кръст от нашия народен „Орден за гражданска заслуга“. Заповядваме да му се даде настоящата Грамота, скрепена с печата. София, 19 юли 1943 г. Канцлер на ордените: не се чете. Секретар: не се чете“.

(„Химия и индустрия“, год. XXI, кн. 9, м. май 1943 г., стр. 285)

Фонд „Химик“ при Съюза на химиците в България

В сп. „Химия и индустрия“, год. XXI, кн. 10 от м. юни 1943 г., е публикуван отчетът на Управителния съвет на фонда „Химик“ при Съюза на химиците в България, учреден от Ив. Томов с нотариален акт № 155, том XXII, регистър 4355, дело 3953, 1940 г.

Фондът се намира под надзора на Министерството на народната просвета и има следните цели:

- Едногодишно специализиране по разни отдели на химията в чуждестранен университет на химици българи, завършили с много добър успех Софийския университет, които са членове на Съюза на българските химици;
- Подпомагане издаването на библиотека и трудове по химия на членове на Съюза на българските химици;
- Подпомагане списването на печатния орган на Съюза на българските химици сп. „Химия и индустрия“;
- Подпомагане на всякакви други начинания, които целят да обогатят с открития и трудове химичната наука.

В учредителния акт са записани следните постановления: „За учредяване на фондацията, Иван Томов Ангелов, чрез пълномощника си д-р Михаил Попов Геновски, подарява на фондацията следното имущество:

- Дворно място в София на ул. Янтра № 22 от 355 кв. метра, за което съгласно скица № 2387 от 14 септември 1938 г., издадена от столичната голяма община, е отреден парцел от 517 кв. метра с неуредени регулационни сметки за 162 кв. метра, което се намира в третата извънградска част, до Военното училище.
- Авторското право за учебниците си по химия за трети, четвърти, пети, шести, седми и осми класове на гимназиите, с начало на ползване на приходите от тях от 1938/39 учебна година, което авторско право дарителят Иван Томов Ангелов оценява на 50000 лева“.

Съгласно точка 8 от учредителния нотариален акт, на учредителното събрание, състояло се на 4.11.1940 г., се конституира следният състав на Управителния съвет на фонда: председател – проф. З. Караогланов, секретар-касиер – Цонко Стефанов, членове – дарителят Иван Томов и Радослав Матеев – председател на Съюза на българските химици.

Фондът притежава всички нотариално заверени счетоводни книги, представил е отчета за разходите и равностметка за имуществото на фонда пред Софийския областен съд, съставил е бюджета, който е утвърден от Министерството на народната просвета, и пр.

Фондът притежава нотариален акт за подарения от Ив. Томов терен, уредени са и отношенията с книгоиздателството „Хр. Г. Данов“, откъдето са превърнати в ценни книжа и са депозирани в БНБ, а се обмисля и въпросът как да се направи доходен подареният от Ив. Томов парцел, но без да се продава.

Материалното състояние на фонда е изразено от следната равностметка, извлечена от адвоката М. Геновски и важаща до 1 юли 1942 г.

Наименование на сметката	Обороти		Остатъци	
	да дава	да взема	да дава	да взема
недвижими имоти	300000	–	300000	–
авторско право	50000	100000	–	50000
капитал	–	518635	–	518635
каса	7060	6503	557	–
ценни книжа на депо	263668	–	262668	–
обща разности	3428	–	3428	–
банкови сметки	117334	108262	9088	–
загуби и печалби	172063	172063	–	–
лихви и комисиони	738	8844	–	8106
всичко	914291	914291	576741	576741

Имущественото състояние на фонда към 1.07.1942 г. е следното: 1. недвижим имот – 300 000 лв., 2. ценни книжа в БНБ – 263 668 лв., 3. в БНБ, непревърнати в ценни книжа – 9 088 лв., 4. каса – наличност – 557 лв., 5. авторско право – 50 000 лв., всичко – 62 3313 лв.

При това трябва да се отбележи следното:

1. Облигациите са от бежанския заем. Те са оценени не по номиналната им стойност, а по пазарната им цена и тяхната пазарна цена расте.

2. Недвижимият имот има една оценка, която е формална. Неговата фактическа стойност е по-висока и тя непрекъснато расте.

3. Капиталът на фондацията от учредяването ѝ досега е нараствал с 273 313 лева, а само от 1 януари до 1 юли 1942 г. е нараснал със 104 678 лева. Това нарастване идва главно от учебниците за 1941 г. Удържани са от книгоиздателството „Хр. Г. Данов“ и 82 912 лева за отпечатване на някои от учебниците за 1942 г. така, че във фонда са постъпили 100 000 лева.

(„Химия и индустрия“, год. XXI, кн. 10, м. юни 1943 г.)

Месец на химията

В сп. „Химия и индустрия“, год. XXI, кн. 7–8 от март-април 1943 г., се съобщава, че по почин на Съюза на българските химици месец май се определя за месец на химията и в следващия брой в уводната статия пише:

„Коронованото място, което заема химията в съвременния живот, не се дължи само на изключителното положение в настоящия момент. Химията има неоспорвано значение за мирновременните дни на човечеството. Тази война, която постави на химията за разработка и разрешение – страхотни по размери и огромни по значение – задачи, разкри неподозирани области за изследване. И когато спре страхотният тътнеж на войната и над успокоената земя настъпят дни за лично благоденствие и възход на народите, химията с още по-висок темп ще се развива. Постиженията от войната и големите градивни задачи на мирния живот ще оплодят химичната мисъл за нови гениални синтези.

Управителният съвет на Съюза на българските химици, като мери значението на химията днес и утре, определя месец май за месец на химията в България. Изборът на месец май не е може би случаен. Приказан по красотата

и богат по творчество, този месец е като че ли най-достойният символ на химията.

През месеца на химията се уреждат в цялата страна сказки, прожектират се филми с химично съдържание, изнасят се беседи между учащата се младеж с гражданството. Месеца на химията има не само пропагандното значение да обедини всички химици и инженер-химици в Съюза на българските химици. Той цели по-нататък да изтъкне пред нашето общество инженер-химика и химика за общия промишлен и културно-стопански живот на България.

Нека се надяваме, че началото, което Съюзът на българските химици слага с месеца на химията, ще стане културна традиция в живота на Съюза ни. С пожелание този месец на химията да се разраства и задълбочава все повече, редакционният комитет на „Химия и индустрия“ поздравява всички химични дружества и им желае бляскав актив в това направление.“

(„Химия и индустрия“, год. XXI, кн. 7-8, март-април 1943 г.)

Първи (XIX) свободен ОФ конгрес на Съюза на българските химици

27 и 28 май 1945 г., София, медицинската аудитория на Университета

Конгресът е открит от най-стария член на Съюза Радослав Матев.

След това председателят на ОФ комитета в приветствената си реч отбелязва, че Съюзът на българските химици е създаден през 1924 г. „година на тежката авторитарна реакция“, но въпреки това той е изграден като истинска демократична организация, създадена от отделни самостоятелни дружества със свой вътрешен живот, ръководени от свои устава, които не противоречат на общо-съюзния устав. Конгресът като върховен ръководен орган се състои от делегати, изпращани от съюзните дружества, но в неговата работа могат да вземат участие и неделегати, но без право на глас. Той се свиква всяка година, за да преглежда и оценява дейността на управата на Съюза и да чертае неговата обща политика. Управителният съвет е изпълнителният орган на Съюза, който се избира всяка година. В заседанията му могат да участват всички химици, които пожелаят.

По-нататък отбелязва, че политическите условия в обществеността са дали отражение върху сдруженията и организациите. „По този начин в Съюза се очертаха ясно двете идеологии – демократичната, носители на която бяха всички прогресивни елементи на химиците, и фашистко-авторитарна, носители на която бяха всички реакционни елементи. Между тези две крайни групи се намираше една неоформена маса от интелектуалци, която не притежаваше никаква идеологична подкладка, се люшкеше без компас и според вятъра на ляво и на дясно.“

Бомбардировките на София през 1943 и 1944 г. и разрушенията на града дезорганизируют целия обществен,

стопански и културен живот, разстройват работата на Съюза, прекъсват връзките с провинциалните дружества и престава излизането на сп. „Химия и индустрия“. В заключение В. Огнянов казва: „Новото време налага всички обществени сили в страната да се ориентират и приобщиат не само към стопанската, но и към политическата идеология на ОФ България.“

За председател на бюрото на конгреса е избран Д. Далев.

Конгресът е поздравен от представители на: министерствата на търговията и промишлеността, народното здраве и просветата, от Управителният съвет на „Българска индустрия“, от Съюза на ветеринарните лекари в България, от името на българските инженер-химици и Областната стопанска камара.

Изпратени се телеграми до регентите, министър-председателя Г. Димитров, Общия работнически професионален съюз и близките на починалите професори Ас. Златаров, П. Н. Райков и З. Караогланов.

На конгреса са прочетени следните реферати:

- „Химическата индустрия на България и ролята на химика в нея“ от М. Колев;
- „Върху едни сериозни причини за дейното участие на химика в индустрията“ от Г. Пожарлиев;
- „Физическият труд от гледището на химията“ от М. Парушев;
- „Новият образователен идеал и насоките на образованието по химия“ от Досю Бакалов.

По-особено внимание заслужава отчетът на временния управителен съвет на Съюза на българските химици до XIX конгрес за 1943-1944 и 1944-1945 г. Отчита се дейността както на Съюза, така и на неговата управа за тежкия и ненормален период от юли 1943 г. до май 1945 г.

В отчета за първия период до 9.09.1944 г. се прави преглед на политическите събития в България след 1938 г.

Избраният през 1943 г. Управителен съвет е имал 6 заседания, на които са приети следните по-важни решения:

1. Да се състави списък на книгите в съюзната библиотека и да се открие читалня в съюзния дом;
2. Избрани са комисии, които да се явят при министрите на благоустройството във връзка с въпроса за техническото ръководство на химическите индустриални предприятия, просветата с искане да се назначи специален инспектор по химия, земеделието с изложение да се иска, щото при всички опитни земеделски станции да се открият химически лаборатории, в които да работят химици;
3. Да се почне съставянето на история на българската химия, като за тая цел се пишат писма до по-старите химици да дадат своите спомени и данни по тоя въпрос;
4. Да започне издаването на химико-техническа библиотека;
5. Да се посвети една книжка на паметта на покойния председател на съюза проф. З. Караогланов;
6. Да се проучи основно въпросът за създаването на институт за заклетни експерт-химици;
7. Да се увеличи тиражът на сп. „Химия и индустрия“, тъй като броят на абонатите е над 2000, а се печата в

2500 екземпляра, и да се отпечата един азбучник на поместените в него материали по автори и по съдържание от началото на неговото излизане досега.

В отчета за втория етап се прави анализ за дейността непосредствено след 9.09.1944 г.

След 9.09.1944 г. 15 души, членове на Софийското химическо дружество, се събират в съюзния дом за да обсъдят отношението на Съюза към новосъздаденото положение. Повод за това събиране е появилото се във вестниците съобщение, че при Съюза е образуван някакъв си ОФ комитет., който нарежда управителният съвет да му предаде незабавно делата на Съюза. Понеже това събрание е свикано случайно, без предварително разгласяване между колегите и без уведомяване членовете на Управителния съвет, които се намират по това време в София, то се счита за неофициално, а само уведомятелно, без право да взема решения. Участниците в събранието считат, че колегите, които са образували ОФ комитет, са действали самозвано, без да са взели мнението на намиращите се в София членове на Съюза, че някои от обявените във вестниците членове на тоя комитет не са членове на съюза, а други от тях отдавна отсъстват от София. Взема се решение да се свика едно общо събрание на членовете на Съюза, които се намират в София, да се поканят и членовете на Управителния съвет на Съюза, за да се обсъди бъдещата дейност във връзка с положението, създадено в страната след 9.09.1944 г.

Това събрание се провежда на 22.09.1944 г. Присъстват повече от 30 души, от които членове на управителния съвет Б. Дучевски, Б. Илиева, Й. Чолаков и Г. Караиванов. Участниците единодушно възприемат програмата на новата ОФ власт и апелират към всички химици в страната да приобщят към нея своите знания, способности и възможности за изграждането на мощна, демократична, стопански и културно издигната и независима България. Установява се, че съобщеният във вестниците ОФ комитет е на 2–3 души самозванци. Събранието осъжда и порицава постъпката на колегите, обявили се самозвано за ОФ комитет при Съюза, като разколническа в един момент, когато страната има нужда от обединяване и сплотяване на всички свои сили. Понеже Управителният съвет на съюза е избран от конгреса през 1943 г., събранието счита, че той не трябва да се разтури, а да се попълни с още няколко души и да продължи да води делата на Съюза до свикването на конгрес. За допълнителни членове са избрани Д. Далев, М. Стефанова, Ив. Митев, К. Анчев и В. Огнянов.

Приема се решение общи събрания да се провеждат редовно всеки вторник и петък в 16 часа и да се обсъждат всички въпроси във връзка с новото положение.

На следващото събрание участват представители на дружеството на инженер-химиците към БИАД, които предлагат да се образува един общ съюз на българските химици и инженер-химици. Решава се да се изпрати един позив до всички химици и инженер-химици и да се реорганизира Управителният съвет на Съюза, като се превърне в ОФ комитет, който да уреди всички подробности на обединението. Такъв комитет е избран на следващото

заседание, на което се решава да се направят постъпки за прочистването на разните министерства и служби от всички фашистки елементи и за кандидатите за нови или свободни длъжности да се изискват препоръчителни писма от ОФ комитета при обединения съюз на българските химици и инженер-химици. За издаването на тия препоръчителни писма е избрана една 7-членна комисия в състав: В. Огнянов, инж. Хр. Николов, Ив. Митев, Д. Далев, инж. В. Белков, Кр. Илиев и М. Стефанова.

На събранието на 15.10.1944 г. се установява, че така избраният ОФ комитет представлява една тежка машина, събира се трудно на заседания, бавно взема решения и то в едно време, когато се налага бърза и експедитивна работа. Провеждат се доста бурни разисквания. Изтъква се, че на някои от членовете на ОФ комитета не им е мястото в него поради съмнителна и дори профашистка дейност в миналото, което спъва работата на комитета. Решава се комитетът да се намали на 9 души, възлага му се да ликвидира със стария управителен съвет на Съюза на българските химици и да почне по-активна работа в духа на програмата на ОФ властта.

Избраният ОФ комитет на заседанието си на 18.10.1944 г. разтуря избрания през 1943 г. Управителен съвет на българските химици и избира вместо него Временен управителен съвет в състав: В. Огнянов – председател, Д. Бобошевски – секретар, и Ц. Стефанов – касиер, и го натоварва да води съюзните дела, да организира колкото е възможно по-скорошното свикване на конгрес, който да оформи обединението на химиците и инженер-химиците и избере редовни управителни тела на новия съюз. Временният управителен съвет е утвърден от националния ОФ комитет. Той развива своята дейност в следните основни направления:

1. На заседанията през м. октомври основен въпрос е обединението на Съюза на българските химици с Дружеството на инженер-химиците. В началото се възприема становището обединението да се извърши на базата всеки химик, независимо от учебното заведение, в което е получил образованието си, е еднакво годен за всякаква химическа дейност, след като мине съответен стаж и издържи специален държавен изпит. По-късно инженер-химиците изразяват известни резерви по така установената база за обединението и искат ръководството на химическите индустриални предприятия да се запази само за инженер-химиците. След това предлагат бъдещият общ съюз да се състои от две самостоятелни и независими секции – на университетски химици и инженер-химици. След това преговорите са прекъснати, а по-късно отново подновени. Въпросът е отнесен и до националния ОФ комитет, който е свикал конференция с представители и на двете категории химици, където им е било внушено, че обединението трябва да стане на всяка цена, понеже то са налага от интересите на страната.

2. Отчита се, че ОФ комитетът при съюза е представил на министерството на народното здраве един проект за организирането на Дирекция за здравеопазна химия, с който се предвижда дирекцията да има два отдела: за изследване на хранителни и питейни продукти и общо

употребявани предмети и за произвеждане на химикали, дезинфекционни и превързочни материали.

3. Съюзът на българските химици е обсъждал и въпросите, свързани с откриването на отдел по индустриална химия при Висшето техническо училище за подготовката на ръководен персонал за химическото производство. То е станало с решение на правителството със съдействието на националния ОФ комитет и на правителствените политически партии и прието със закона за бюджета за 1945 г. Това е в разрез със старото становище на Съюза, че университетът може да подготвя такива специалисти. Поради това ОФ комитетът е бил принуден да го подложи на грижливо обсъждане и намира, че откриването на отдела по индустриална химия е не само наложително, но и навременно. Обаче то налага образованието на химиците в университета да се реорганизира, така че да дава добре подготвени специалисти за други химически дейности като лабораторно-изследователска, учителска и научноизследователска. След редица заседания с вещи лица ОФ комитетът идва до заключението, че учебното време в химическия институт при университета да се увеличи на 10 семестъра, от които 6–7 да се използват за обща химическа подготовка и 3–4 за специализация в една от трите области, а от програмата да се изхвърлят всички дисциплини, свързани с производствената подготовка, което е задача на химически отдел при Висшето техническо училище.

4. По проверката на дейността в миналото на някои съюзни членове – като изхожда от положението, че за да може страната да се приобщи напълно към политиката на ОФ власт, всички лица, провинили се с противонародна дейност в миналото, трябва да получат своето възмездие. Съгласно решение на комитета Софийското химическо дружество е заличило от своите списъци около 15 души и се препоръчва същото да се направи и в останалите съюзни дружества.

5. Намира се за необходимо съюзното списание „Химия и индустрия“ да продължи да излиза, за да могат да се създадат по-тесни връзки между управата на Съюза и химиците в страната. Въпреки липсата на средства, хартия и печатници се издава една обща книжка, бр. 5–10, с което приключва 22-ата година на списанието.

Конгресът приема отчетите на Управителния съвет и контролната комисия е ги освобождава от отговорност. Приема и промените в Устава, с което съюзът приема наименованието Съюз на българските химици и инженер-химици.

Избрани са следните ръководни органи:

Управителен съвет: председател В. Огнянов, подпредседатели Д. Далев и Б. Дучевски, секретар М. Колев, касиер Д. Симов, редактор М. Парушев и членове Й. Чолаков, М. Стефанова и Б. Бончева и запасни Д. Бакалов и А. Попов.

Контролна комисия: Т. Попов, Д. Трендафилов и К. Анчев и запасни К. Каишев и Н. Бабачев;

Редакционен комитет: К. Илиев, Ив. Матев, Ив. Михайлов, П. Иванов и Мл. Генчев.

Конгресът приема резолюции по съюзното списание

„Химия и индустрия“ и по доклада на М. Колев на тема „Българската химическа индустрия, задачите ѝ в обстановката на ОФ власт и ролята на химика“.

(„Химия и индустрия“, год. XXIII, кн. 1 и 2, 1945 г., стр. 21–48)

Двадесети редовен конгрес на Съюза на българските химици и инженер-химици

21, 22 и 23 юли 1946 г., София

Списание „Химия и индустрия“, год. XXIV, кн. 1 от септември 1946 г., съобщава, че ще отпечата материалите от XX редовен конгрес на Съюза на българските химици, а в год. XXIV, кн. 5 от 1947 г., съобщава, че отпечатването е отложено по технически причини, а след това Управителният съвет решава да не се отпечатват поради липса на хартия и достатъчно парични средства.

(„Химия и индустрия“, год. XXIV, кн. 1, септември 1946 г.)

Двадесет и първи редовен (Трети свободен) конгрес на Съюза на българските химици и инженер-химици

20–23.09.1947 г., София, аулата на Университета

Конгресът се открива с приветствена реч от председателя на Управителния съвет В. Огнянов. В нея той отбелязва, че от около 1200 химици и инженер-химици в България в Съюза членуват около 400 души и след като обединението на химиците и инженер-химиците е свършен факт, е време всички, които работят в областта на научната и приложната химия, без разлика на тяхното образование, да се съберат в една обща химическа професионална организация.

Конгресът приема почетен президиум в състав: временния председател на републиката В. Коларов, министър-председателя Г. Димитров, подпредседателя на министерския съвет Тр. Костов, председателя на Висшия стопански съвет Д. Терпешев, министъра на индустрията и занаятите Хр. Лилков, министъра на финансите Ив. Стефанов, министъра на благоустройството Г. Драгнев и председателя на БАН акад. Т. Павлов.

За председател на бюрото на конгреса е избрана Настя Исакова.

Приветствия да конгреса са поднесени от Д. Терпешев от името на ВСС и правителството, министъра на индустрията и занаятите Хр. Лилков, председателя на Българската академия на науките Т. Павлов, от представители на Академията на науките на СССР и Всесъюзното химическо дружество, Министерството на народното здраве, Министерството на търговията и продоволствието, Министерството на железниците, Държавната политехника, Общия съюз на индустрията и Клоновия съюз на каучуковата индустрия, от инженерите при БИА, Българския зъболекарски съюз, Инженерно-архитектурната камара, Въздържателния съюз, Министерството на

просветата, Профсъюза на химическите работници, отдела за индустриална химия при Държавната политехника, Дружеството на работниците при опитните земеделски институти и младежката трудова бригада „Перник-Волюжк“.

Получени са поздравителни телеграми от временния председател на републиката, министър-председателя, Международния конгрес по химия в Лондон и националната конференция на стъklarските работници.

Прочетени са реферати на тема:

- „Двугодишният народостопански план и химическата индустрия“ от инж. М. Герасимов;
- „Добиването на сол у нас“ от Л. Йоцов;
- „Преработването на изкуствения каучук“ от М. Парушев;
- „Задачите на химика и инженер-химика във връзка с двугодишния стопански план“ от Аврам Цветков;
- „Химия на ферментите“ от проф. Ал. Спасов;
- „Организиране на преработката на мляко у нас с оглед на цялостното му използване като храна и индустриален обект“ от д-р Н. Карапетков;
- „Възможностите за създаване на целулозна индустрия у нас“ от Й. Чолаков;
- „Сулфитирането на получения от СССР квебрахов екстракт“ от Г. Пожарлиев.

Делегатите на конгреса поднасят цветя на братската могила в Парка на свободата и гробовете на починалите съюзни деятели проф. Ас. Златаров, проф. З. Караогланов, проф. П. Н. Райков, Площакот и Д. Весов.

През отчетния период Управителният съвет е провел 31 заседания, на които са разглеждани въпроси, свързани с изпълнение на решенията на миналия конгрес, съюзното списание „Химия и индустрия“, техническото ръководство на предприятията, изграждането на единен Съюз на химиците и инженер-химиците, изготвяне на щатните таблици, връзките с Международния съюз по химия, обществени прояви и участие в инициативи от стопански, професионален и друг характер, създаване на картотека на химическите кадри у нас, създаване на централен химико-технологичен институт.

Отчита се незадоволителната дейност на дружествата. Общо във всички дружества са проведени 55 общи събрания и са изнесени 24 доклади.

Дават се препоръки за бъдещата дейност в следните основни направления: изпълнение на двугодишния стопански план, общ план за дейността на Съюза и конкретен план за всяко дружество, редовно отчитане на резултатите за извършената работа и контрол за изпълнение на поставените задачи, изграждане на масова, единна, стегната и дейна организация на българските химици и инженер-химици, повишаване на квалификацията и изпращане в чужбина на специалисти във връзка с новото строителство на химическата индустрия, съдействие за създаване на висококвалифицирани и предани кадри, дейно участие в списването и разпространението на съюзното списание „Химия и индустрия“, изграждане на секции в дружествата, установяване на редовни връзки с химическите дружества в другите страни.

В доклада на Управителния съвет се отчита, че броят на дружествата и членовете в тях е, както следва:

Дружество	1946	1947	Отчетени
Бургас	19	17	17
Варна	23	24	24
Видин	6	6	6
Враца	7	9	5
Габрово	7	15	7
Казанлък	12	12	12
Перник	9	17	15
Плевен	22	20	20
Пловдив	18	35	35
Русе	31	25	22
София	131	282	240
Стара Загора	10	14	13
Търново	11	8	8
Шумен	7	8	8
Кърджали	–	5	1
Ямбол	–	7	7
Всичко	313	504	438

Редакционният комитет на сп. „Химия и индустрия“ отчита, че списанието се печата в 2500 екземпляра и има 2305 абонати. Дават се указания как да се осигури материално списанието и как да се наложи като любимо списание на химиците.

Участващите в конгреса 85 делегати с тайно гласуване избират следните ръководни органи:

Управителен съвет: председател В. Огнянов (84), под-председатели М. Стефанова (81) и Й. Чолаков (85), секретар А. Цветков (85), касиер Каран Будевски (85), гл. редактор М. Парушев (85) и членове: Б. Дучевски (84), Тодора Младенова (85) и В. Галев (85); запасни Ил. Воденичаров (85) и Ив. Паунов (85).

Контролна комисия: председател Кирил Анчев (85) и членове Петър Билдирев (85) и Ана Матвеева (85); запасни Богомил Гъбев (85) и Никола Спасов (84).

Редакционен комитет: Иван Попиванов (85), Теодора Райкова (85), Досю Бакалов (85) и Любомир Желязков (85).

Участниците в конгреса са направили посещение на химическите индустриални предприятия на гара Искър.

Конгресът е приел обща резолюция с два раздела:

- По общата дейност на съюза са приети 25 препоръки;
- По докладите за създаване на целулозната индустрия, обработката на изкуствен каучук, средствата за борба с растителните вредители, производството на лечебни средства, консервното производство и дейността на химика учител.

(„Химия и индустрия“, год. XXV, кн. 1–2, октомври и ноември 1947 г., стр. 62–99)

За сливане на Съюза на химиците и инженер-химиците с Профсъюза на химическите работници

В сп. „Химия и индустрия“, год. XXVI, кн. 1–2 от септември–октомври 1948 г., е публикувано писмото на Управителния съвет до дружествата на Съюза на хими-

ците и инженер-химиците в България. В него се съобщава, че Управителният съвет на заседанието си на 14 октомври 1948 г. е решил Съюзът да мине изцяло към Профсъюза на химическите работници като научна секция. Позовава се на решенията на последния XXI конгрес на Съюза, проведен през септември 1947 г.

Отчита се, че в миналото Съюзът е имал своето значение като място, където прогресивните химици и инженер-химици са провеждали борба за професионалните права на химика, за прогресивна наука, за създаване на наша собствена химическа индустрия и стопанска самостоятелност.

„Тези борби не се увенчаха през фашизма с положителни резултати – химиците нямаха професионални права, науката се преподаваше от реакционери, никаква химическа индустрия не се създаде в страната. Но дейността на нашите другари в Съюза като дейност прогресивна, обединяваща недоволните в химическата професия от фашизма, не бива да се отказва и тя е един положителен факт.

Сега тази форма на сдружение на химиците и инженер-химиците не съдейства за прогреса на химическата наука и практика. Ние сме изолирани от онези места в държавата, които работят по създаването на химическата индустрия, по проблемите на производството, по научните химически въпроси, разработвани в институтите и лабораториите. При сегашното организационно състояние на Съюза никакви планове за работа не могат да изменят качествено обема и резултатите на дейността на Съюза и неговите дружества. Дори и да се употреби многократно повече енергия и време, ние няма да постигнем желаните резултати. А при това най-активната част на Съюза са колеги, заети на отговорни, ангажиращи времето им в държавно-административни, производствени, научни и други служби. Ще бъде основна грешка от тях да искаме да делят времето и силите си в работа, която няма перспективи за благоприятни резултати.

Нашият Съюз няма повече професионални борби. Нашата народна власт реши всички болни въпроси на професията ни, тя осигурява развитието на прогресивната наука, създава тежка химическа индустрия. От нас се иска коректно участие в това строителство. Ние ще го дадем не чрез сегашния Съюз, а чрез новата организация при ОРПС.

В духа на горните решения на Управителния съвет на Съюза смята се за необходимо при същите условия да пристъпите по места към сливането на профдружествата на химическите работници съгласно приложените условия.

На едно от близките заседания УС ще се занимае с датата на конгреса, за което допълнително ще ви уведоим. Председател: В. Огнянов, Секретар : А: Цветков“.

Условия за сливането

Условията, при които ще се извърши сливането на Съюза на българските химици и инженер-химици с

Профсъюза на химическите работници, са изработени от съвместна комисия на представители на двата съюза.

1. Съюзът на българските химици и инженер-химици изцяло преминава към Профсъюза на химическите работници като научна секция на българските химици и инженер-химици.

2. В научната секция членуват всички досегашни членове на Съюза, като членуващите към другите профсъюзи са спомагателни членове.

3. Научната секция се занимава предимно с научна, културно-просветна и друга дейност в кръга на своята специалност.

4. Секцията не е самостоятелна организация, а поделение на профсъюза. Като такава тя ще подпомага профсъюза при разрешаване на основните задачи, стоящи пред него: създаване на кадри, подобрене на качеството на производството, рационализиране на съществуващите производства, механизацията им, въвеждане нови производства, издаване популярна литература, издаване на списанието и др.

5. Дейността на научната секция се ръководи от 5–6 членен актив, избран от национална конференция, като най-малко един е член на централното ръководство.

6. Научната секция не може да развива дейност и да си поставя задачи вън от задачите на профсъюза.

7. Научната секция не може да свиква отделни конгреси, а със съгласието на ЦР на профсъюза свиква национални, областни и други конференции, съвещания и пр. на членовете си, където се разглеждат и вземат становища по всички проблеми, които интересуват нейните членове, или във връзка с тяхната работа и компетентност.

8. Към профдружествата на химическите работници се образуват също такива научни секции, които се ръководят от тричленен актив, избран от годишни конференции, един от които е член на настоятелството на профдружеството.

9. Научната секция при профсъюза ще продължи поддържането на връзките си с чужбина.

10. Имуществата, движими и недвижими, принадлежащи към Съюза минават като собственост на профсъюза. Съюзният дом ще се използва само за нуждите на научната секция.

11. Фондовете на Съюза също преминават към профсъюза, като запазват целите, за които са предназначени.

12. Финансирането на научната секция става по бюджета на профсъюза, където се създава специален параграф.

13. Списанието „Химия и индустрия“, издавано от Съюза преминава като списание на Профсъюза на химическите работници и научната секция на българските химици и инженер-химици, като в него се отдели място за професионалната дейност. Ще се пишат популярни статии по отделните производства, достъпни за работниците.

14. Списанието ще се редактира от комитет с главен редактор, избран от националната конференция на научната секция.

15. В списанието ще има няколко отдела за различни производства, като всеки отдел ще има свой отговорник, излъчен от редакционния комитет и подчинен на същия.

16. До конгреса на българските химици и инженер-химици списанието ще излиза от името на Съюза, като профсъюзът още отсега ще оказва дейно помощ при финансирането и пласирането му.

17. Сливането да се извърши веднага след приемане на горните условия, а на конгрес да се оформи.

Двадесет и втори конгрес на българските химици и инженер-химици

19 и 20 февруари 1949 г., София, Синдикален дом

Конгресът е открит от председателя на Управителния съвет. Във встъпителното си слово той отбелязва, че Съюзът съществува в продължение на 25 години като една действително демократична организация. Спира се на принципите, върху които е разработен уставът и отбелязва, че през тези 25 години Съюзът е запазил своя демократичен облик и само през 1939 г. „благодарение на силния полицейски терор, който беше приложен в нашите дружества (особено в Софийското като най-многобройно) и в конгреса реакционната група взе в ръцете си управата на Съюза. Но демократичната група се стресна, стегна редовете си и още на следния конгрес отново взе управата на Съюза в свои ръце и я държи до днес“.

При новите условия „немалка задача се поставя пред нашата химия, задача, която е в тясна връзка с повдигането количествено и качествено на нашето производство, за да се повиши благоденствието на целия български народ. За да изпълни тая своя задача, нашата химия трябва да извърши бързи и системни проучвания на нашите производствени надземни и подземни суровини и да установи за какво производство те са годни, да проучи съществуващите у нас възможности за тяхното пълно използване и проучи възможностите за създаването на нови несъществуващи у нас производства – задача, колкото важна и наложителна, толкова и трудна за изпълнението, за което са необходими общите усилия на всички химици“.

Отбелязва, че XXI конгрес на Съюза в една от неговите резолюции е възложил на Управителния съвет да продължи усилията за изграждане на единна организация на българските химици и инженер химици и да подкрепи инициативата за създаване на един общ съюз на всички химически кадри. За да изпълни това решение, Управителният съвет е влязъл във връзка с Централния съвет на профсъюза на химическите работници и след съгласуване с Централния съвет на Общия работнически професионален съюз (ОРПС) са стигнали до споразумение Съюзът на българските химици и инженер-химици изцяло да премине към Профсъюза на химическите работници като научна секция.

Съобщава, че в първите месеци на 1948 г. между техническите кадри се повдига въпросът за образуване на Единна научна техническа организация (ЕНТО) на всички технически деятели с висше и средно образование. В процеса на обсъждането се твърди, че в тази

организация ще могат да членуват само тези техници, които са непосредствено заети в производството. Тъй като около 50 % от членовете на Съюза на химиците и инженер-химиците са учители, химици от лабораториите, пенсионери и др., не отговарят на тези условия и няма да могат да бъдат членове на тази организация, Управителният съвет е препоръчал на дружествата и на конгреса да се възприеме преминаването на Съюза към Профсъюза на химическите работници.

За председател на бюрото на конгреса е избран проф. Д. Далев.

Изнесени са следните доклади:

- „Петгодишния народостопански план 1949–1953 г.“ от Миладин Колев. В него той отбелязва, че през 1953 г. промишлеността ще увеличи своята продукция 2.2 пъти в сравнение с 1948 г. и 4 пъти в сравнение с 1939 г. Дава информация за развитието на отделните отрасли на промишлеността, транспорта и строителството. Ще влязат в действие азотноторов завод, содов завод, целулозен завод от дървесина, целулозен завод от слама, екстракционна фабрика за колофон и карбидна фабрика. За първи път в България към 1953–1954 г. ще се произвеждат азотни торове, минерални киселини, калцинирана сода, сода каустик, целулоза и някои неорганични химикали .

- „Бъдещата организационна форма на Съюза“ от Аврам Цветков. В него той оценява положително 25-годишната дейност на Съюза на българските химици и обосновава необходимостта от нова организационна форма за преминаване на Съюза на българските химици и инженер-химици като научна секция към Профсъюза на химическите работници.

В дискусиата участват голям брой делегати и представители на Централния съвет на ОРПС.

Членовете на дружествата се разпределят по мястото на работа, както следва: от производството 126, от химическите лаборатории 91, от просветата – учители, асистенти, професори 152, от административните служби 36, от търговията, пенсионери и др. 48, всичко 448.

През отчетния период Управителният съвет е имал 33 заседания и са разглеждани следните по-важни въпроси: оказване помощ при набиране кадри за новите химически заводи, съдействие на кооперациите за снабдяване на лабораториите с химикали и пособия, участие с представители във висшия технически съвет за приравняване правата на химиците и инженер-химиците, съвместна дейност с дружеството на инженер-химиците, предложения до Държавната планова комисия за спиране вноса на химикали, които могат да се произвеждат в България, предложение да Министерския съвет за създаване на център, който да ръководи дейността на всички институти и лаборатории във връзка със задачите на народостопанския план, участие в комисии по разработване на програмите за държавен изпит за придобиване право на техническа компетентност, участие с представители в акционния комитет за създаване на единна научно-техническа организация, контакти с Профсъюза на химическите работници при ОРПС за преминаване на Съюза

като научна секция към профсъюзите, участие чрез профсъюза за разработване на правилник за категоризиране на служителите и работниците съгласно новия закон за пенсиите.

Отчита се, че Съюзът не е успял да участва в решаването на химическите проблеми в двугодишния и петгодишния народостопански планове и че е откъснат от практическия живот в страната. Като цяло не е съдействал при реорганизирането и уедряването на химичната индустрия след нейното национализиране и че е слаба връзката му с дружествата.

В отчета на Управителния съвет се посочва, че в Съюза членуват 15 дружества с 448 членове, както следва:

Дружество	1948	1949	Отчетени
Бургас	17	17	12
Варна	24	25	16
Видин	6	6	6
Враца	9	8	7
Габрово	15	11	11
Казанлък	12	12	12
Перник	17	–	–
Плевен	20	22	18
Пловдив	35	35	35
Русе	25	26	26
София	222	260	197
Стара Загора	14	12	12
Търново	8	8	8
Шумен	8	6	6
Ямбол	7	3	–
Всичко	439	448	366

През 1947–1948 г. сп. „Химия и индустрия“ се печата в 2000 екземпляра. Издадени са 10 книжки с общо 444 страници.

В резолюцията, приета от конгреса, се отбелязват постиженията и недостатъците през отчетния период.

Конгресът поставя главните задачи за осъществяване от научната секция и нейните поделения: създаване на норми за качеството на продукцията, разхода на суровини, материали, горива и енергия, производителността на труда, снижение на себестойността и др., издигане на по-високо ниво науката в химичната практика за внедряване на нови технологии, рационализиране на производствените процеси и усвояване на нови производства, технико-икономически проучвания при изграждане на новите химически производства, издаване на научно-популярна литература за разпространяване на най-добрия опит на нашите химически и сродни на тях пред-

приятия и внедряване на най-добрата техника и най-съвършените технологии в производството, идейно и културно издигане на членовете на секцията и възпитание в дух на социалистически патриотизъм, пролетарски интернационализъм, в духа на марксизма-ленинизма и нерушима дружба с нашия двоен освободител великия Съветски съюз, създаване на нови химически кадри, преквалифициране на съществуващите за повишаване на тяхното политическо и техническо ниво, задълбочаване връзките с народодемократичните страни и Съветския съюз и сродните демократични организации, обмяна на опит, литература и кадри с тях, мобилизиране всички сили за изпълнение решенията на V конгрес на БКП, организиране на лабораторни курсове във всички отрасли на химическото производство, правилно използване на съществуващите химически институти и лаборатории и да не се допуска откриването на нови, чиято дейност се дублира със съществуващите.

Конгресът решава да избере чрез явно гласуване Централно ръководство на секцията, без да посочва длъжностите, които ще бъдат разпределени между членовете му след избирането им.

Гласували са 74 делегати и са избрани: Алипи Найденов (67), проф. Димитър Далев (65), Иван Митков (67), инж. Кирил Димов (59), Мария Стефанова (66), Миладин Колев (67), инж. Пенчо Пенев (63) и запасни: Настя Исакова (70), Васил Галев (70) и Димитър Трендафилов.

Като представител на Съюза на химиците и инженер-химиците в инициативния комитет за създаването на единната научно-техническа организация (ЕНТО), се съобщава на конгреса, че на 27 и 28.ІІІ.1949 г. се свиква учредителен конгрес за създаването на тази организация. На конгрес могат да участват със свои делегати 7-те организации, които влизат в нейния състав. Те се избират пропорционално на броя на техните отчетени членове. Във връзка с това XXII конгрес приема следното решение: „Членовете на досегашния Съюз на българските химици и инженер-химици, който съгласно взетото от сегашния конгрес решение престава да съществува, могат, ако отговорят на условията (работа в производството и пр.) да членуват индивидуално в тази организация.“

Избрани са 21 делегати за насрочения за 27 и 28.03.1949 г. конгрес на ЕНТО.

(„Химия и индустрия“, год. XXVI, кн. 5–6, януари-февруари 1949 г., стр. 220–253).